

ΑΡΧΕΙΟ
Πανεπιστήμιο

Διαδήλωση φοιτητών στο κέντρο της Αθήνας κατά του νόμου-πλαισίου

Πώς θα αλλάξει το Πανεπιστήμιο

Του
Α. ΛΙΑΚΟΥ

Παρατηρώντας το περιεχόμενο του προτεινόμενου νόμου για τα πανεπιστήμια και το μέγεθος των κινητοποιήσεων, διαπιστώνουμε μια πρώτη ασυμμετρία. Μια δεύτερη ασυμμετρία διαπιστώνουμε ανάμεσα στην ανάγκη ριζικών αλλαγών στα πανεπιστήμια και στις προτάσεις του νόμου. Πρέπει να καταλάβουμε τις δύο ασυμμετρίες για να αντιληφθούμε τις παραμέτρους αλλά και το μέγεθος της κρίσης, γιατί η μία ασυμμετρία ενισχύει την άλλη.

Παρά τα ελάχιστα ψήγματα εκλογικεύσεων, οι προτάσεις διαπνέονται από πνεύμα ενίσχυσης της γραφειοκρατίας και του κρατικού ελέγχου στα πανεπιστήμια. Να ένα παράδειγμα: όχι μόνο δεν τολμούν να καταργήσουν τον ξεφωνημένο θεσμό των συγγραμμάτων, αλλά δημιουργούν και κρατικό κατάλογο συγγραμμάτων που θα εγκρίνεται από το υπουργείο! Ούτε καν σκέφθηκαν ότι υπάρχει δυνατότητα προσφοράς εκπαιδευτικού υλικού δωρεάν μέσω ίδρυσης ψηφιακών βιβλιοθηκών, με άπειρες δυνατότητες, αρκεί να δημιουργηθεί μια ολοκληρωμένη συστημικά ηλεκτρονική υποδομή στα πανεπιστήμια. Η λογική των νέων τεχνολογιών, αντί να βρίσκεται στο κέντρο των αλλαγών, γιατί προσφέρει χειροπιαστές λύσεις σε αδιέξοδα και ταυτόχρονα έχει αναπτυξιακή δυναμική, βρίσκεται ως φύλλο συκής στην παράγραφο που προβλέπει... ιστοσελίδες, κάπ το από πολλού αυτονόητο και συντελεσμένο δηλαδή! Θα μπορούσαν να πολλαπλασιαστούν τα παραδείγματα που αποδεικνύουν ταυτόχρονα και ανεπάρκεια και γραφειοκρατικό ελεγκτισμό.

Άλλο παράδειγμα: Αντί οι προτάσεις να προβλέπουν μια μετάβαση

Η γραφειοκρατία χρησιμοποιείται ως άλλοθι για την έλλειψη υπευθυνότητας και στη θέση της καλλιεργεί την ευθυνοφοβία που παραλύει την πρωτοβουλία. Ως συνέπεια, σε έναν χώρο στον οποίο θα έπρεπε να ενθαρρύνεται κατ'εξοχήν η καινοτομία και η δημιουργικότητα, επιβάλλεται η τάξη της πιο πληκτικής και αντιπαραγωγικής γραφειοκρατικοποίησης

από τις κλασικές παραδόσεις, όπου ο καθηγητής μιλάει και οι φοιτητές ακούν, στα σεμινάρια αλληλόδρασης, όπως γίνεται παντού, κρατούν τάξεις με 80 φοιτητές και βεβαίως με τις εξαιρέσεις του νόμου, με την έλλειψη προσωπικού και με τις ακαμψίες των προγραμμάτων, θα συνεχίσουμε να νομίζουμε ότι προσφέρουμε εκπαίδευση σε ακροατήρια των 500 και 700 φοιτητών! Αντί να ενθαρρύνονται οι φοιτητές να δημιουργούν τα δικά τους διαφοροποιημένα προγράμματα σπουδών, επιβραβεύοντας τη διατηρητική και διεπιστημονική τόλμη, επιστρέφουμε στα υποχρεωτικά μαθήματα σε «μικρά» και «μεγάλα εξάμηνα»! Πολύς από τις ρυθμίσεις, με επιμονές σε ανθυπολεπομέρειες, δεν έχουν καμία θέση σε κείμενο νόμου.

Ερασιτεχνισμός ή κατίσχυση της γραφειοκρατικοποίησης; Αλλά τι σημαίνει γραφειοκρατικοποίηση και ποιες συνέπειες έχει; Σημαίνει βαθιά δυσπιστία των κυβερνώντων στο Πανεπιστήμιο (όλοι θεωρούνται υποψήφιοι κλέφτες και καταχραστής), αλλά και έλλειψη κουλτούρας, εμπιστοσύνης και διαλόγου στο εσωτερικό της πανεπιστημιακής κοινότητας. Η γραφειοκρατία χρησιμοποιείται ως άλλοθι για την έλλειψη υπευθυνότητας και στη θέση της καλ-

λιεργεί την ευθυνοφοβία που παραλύει την πρωτοβουλία. Ως συνέπεια, σε έναν χώρο στον οποίο θα έπρεπε να ενθαρρύνεται κατ'εξοχήν η καινοτομία και η δημιουργικότητα, επιβάλλεται η τάξη της πιο πληκτικής και αντιπαραγωγικής γραφειοκρατικοποίησης.

Πού είναι οι δυνατότητες κοινών προγραμμάτων και πτυχίων ανάμεσα σε διαφορετικά τμήματα, πανεπιστήμια, χώρες; Πού είναι η δυνατότητα και η ελευθερία κάθε φοιτητή να επιλέγει τι θέλει να σπουδάσει και αν πληροί τις προϋποθέσεις να λαμβάνει πτυχίο της δικής του επιλογής; Αντί να ενθαρρύνεται η κινητικότητα του διδακτικού προσωπικού ανάμεσα σε τμήματα, πανεπιστήμια, χώρες, αντί να δημιουργούνται δυνατότητες προσέλκυσης επιστημόνων που δεν θέλουν να αφήσουν το πανεπιστήμιό τους, αλλά μπορούν να εργαστούν δημιουργικά μαζί με άλλους συναδέλφους τους, καταργούνται οι μετακινήσεις. Αντί της ευελιξίας και της αρχής της επικουρικότητας, τα πολλαπλά γραφειοκρατικά φίλτρα. Τα μέτρα για τους σχολάζοντες φοιτητές είναι απλώς φιλόδοξα, αλλά δεν είναι εκεί που πάσχει το Πανεπιστήμιο. Αντί να προωθείται η διαφοροποίηση των ειδικοτήτων στους διδασκόντες, επιβάλλεται η ομοιομορφία.

Το λειψό και στρεβλό αυτό νομοσχέδιο και η υπαναχώρηση από την εσπευσμένη ψήφισή του δεν αποτελεί νίκη του εκπαιδευτικού κινήματος που έχει ως γενικό σύνθημα «όχι στις αλλαγές». Απουσιάζει και εδώ μια συναίσθηση του μεγέθους των αλλαγών που χρειάζεται η εκπαίδευση. Πριν όμως βιαστούμε να τους καταγγείλουμε ως συντηρητικούς, θα έπρεπε να αναρωτηθούμε γιατί τόσοι πολλοί άνθρωποι, και με διαφορετικές ευκαιρίες, λένε όχι στις μεταρρυθμίσεις. Γιατί αυτή η βαθιά δυσπιστία; Διότι η κυβέρνηση δεν έχει πείσει για τις προθέσεις της. Η ίδια είναι όμηρος μιας αντίληψης που λέει ότι τα προβλήματα είναι υπόθεση μάντζιμεντ, ανταγωνιστικότητας, ιδιωτικοποίησης. Δεν έχει πείσει, γιατί δεν είναι στις προθέσεις της, ότι το μείζον ζήτημα είναι η διαρθρωτική, σε βάθος και με όραμα αλλαγή της δημόσιας εκπαίδευσης. Εκεί φοιτά η πλειοψηφία των παιδιών, εκεί έχουν γίνει οι μεγαλύτερες επενδύσεις ως τώρα, από τον πολλαπλασιασμό των ταλέντων θα προέλθει η αναβάθμιση του πολιτισμικού κεφαλαίου αυτής της κοινωνίας.

Με κινηματική γλώσσα θα λέγαμε ότι ο παγκοσμιοποιημένος καπιταλισμός δεν είναι ανάγκη να υποτάξει τους τομείς που του αντιστέκονται, αρκεί να τους αγνοήσει, να τους αφήσει να φυτοζωούν στο περιθώριο. Η πρόταση νόμου δείχνει ακριβώς αυτή την τάση. Επομένως, από την πλευρά του εκπαιδευτικού κινήματος θα πρέπει να αναδειχθούν εκείνες οι πολιτικές ριζοσπαστικές μεταρρυθμίσεις που θα φέρουν την εκπαίδευση στον ρυθμό των αλλαγών, αλλά και θα την αποσπάσουν από τη μοίρα μιας χρεοκοπημένης και υποψήφια για διάλυση επιχείρησης του Δημοσίου που περιθωριοποιείται με έμμετρο νομοσχέδιο. Το Πανεπιστήμιο για να επιβιώσει πρέπει να λάξει. Το μεγάλο ερώτημα είναι: Γ Εκεί είναι το διακύβευμα.